

16 d'abril de 1933

La primera vegada que les dones van exercir el vot a Catalunya

FRANCESC VERDURA I CAMPENY

Que Canet de Mar és la primera població on les dones van poder anar a les urnes a votar és cosa sabuda pels canetencs i que de veritat ens enorgulleix. Ens plau reproduir en el nostre butlletí un reportatge que sobre aquest va fer la publicació «El Mundo Gráfico» al novembre de l'any 1933 explicant adequadament aquest esdeveniment. El fet que el text vagi acompanyat per fotografies fetes per il·lustrar la crònica encara li dóna més relleu.

El dia 16 d'abril de 1933 serà una data destacada en la història de Catalunya. En aquesta data van emetre per primer cop el seu sufragi, en un plebiscit convocat per l'Ajuntament de Canet de Mar, les dones d'aquesta població. Van ser elles, a Catalunya, les primeres que van fer ús del dret que els confereix la Constitució de la República espanyola, en el seu article 36: «Els ciutadans d'un i altre sexe, majors de vint-i-tres anys, tindran els mateixos drets electorals conforme determinen les lleis».

I van fer ús de tal dret set mesos abans que la resta de dones d'aquesta regió, respecte a la data de les eleccions generals per a diputats a Corts, celebrades el dia 19 d'aquest mes de Novembre. És a dir, el dia en què s'escriuen aquestes quartilles.

Canet de Mar és una vila situada a la riba del Mediterrani, entre Arenys de Mar i Calella i a 42 quilòmetres de Barcelona. La seva fundació data d'uns cinc segles, i segons la tradició, el seu origen està relacionat amb vuit cases que es van agrupar al voltant de la Casa de Canet, coneguda vulgarment com a castell de Santa Florentina.

Canet de Mar fou una de les poblacions atacades amb més freqüència pels pirates barbarescos, que feien freqüents incursions per les nostres costes, i per a defensar-se dels quals es van aixecar en tota la vall torres cilíndriques, existint-ne encara alguna d'elles en runes. Per això la gent de Canet té fama de ser

Enderroc de les cases de la Riera Buscarons per a l'edificació de la Plaça Mercat

aguerrida i defensora dels seus drets i de tot el que considera legítimament seu.

El cens de població de Canet de Mar és d'uns 3.000 habitants. I el cens electoral comprèn 2.961 electors, o sigui, 1.780 dones i 1.181 homes. La població està dividida, a efectes electorals, en dos districtes, corresponent tres seccions a cadascun d'ells. L'ajuntament l'integren tretze regidors, essent alcalde, actualment, una persona de reconegut prestigi i que té un veritable interès per tot el que comporta una millora o un motiu de prosperitat per a la vila: el fabricant En Josep Fors.

L'any 1916 s'iniciaren les gestions i treballs per a la construcció d'una plaça-mercat a Canet de Mar. Era una necessitat que es deixava sentir des de feia anys, i cap Ajuntament, segons sembla, es disposava a abordar l'assumpte amb el propòsit ferm de traduir-lo a la realitat. Aquella corporació municipal, que semblava animada a protar a terme tot allò convenient amb l'objectiu d'assolir la realització d'aquesta obra, tampoc va tenir la sort o l'encert de realitzar-la.

I així van passar els anys. I la plaça-mercat no es construïa ni gairebé es parlava d'ella, malgrat la seva peremptòria conveniència. Però es va proclamar la República a Espanya. I quan l'Ajuntament, escollit per sufragi universal, es va posar al corrent dels assumptes municipals d'aquesta vila i de les seves necessitats més urgents, va ordenar la incoació de l'oportú expedient per a l'adquisició de terrenys, en els quals es pogués edificar la plaça-mercat, que feia tants anys es tractava de construir i que tan reiteradament reclamava el poble de Canet de Mar.

Acabat l'expedient, la Corporació municipal va concertar un préstec de 250.000 pessetes, quantitat necessària per a la compra de terrenys i per a aixecar l'edifici de la plaça-mercat en qüestió. Però per a donar força legat a l'acord calia que fos confirmat o ratificat per un plebiscit popular. I aquí ve la

intervenció de les dones, per primer cop, a Catalunya, en un comici.

Començà el 16 d'abril esplèndid i primaveral. Un dia de plena primavera en el litoral mediterrani. Un dia de festa en aquesta alegre vila. Des de primeres hores del matí, els carrers -gairebé tots amples i plens de llum- tenien una animació extraordinària. Les dones, que predominaven, s'havien adonat de la solemnitat i transcendència del primer acte que anaven a efectuar, fent ús dels seus drets polítics i de ciutadania, i es disposaven a complir amb tan important deure. La votació va transcórrer normalment, dignament. Així quedava assenyalada oficialment l'acotació de la dona en la vida pública de Catalunya.

El nombre de votants va ascendir a 1.605. D'aquests, 1.133 es van produir a favor de la confirmació de l'acord consistorial de referència i 572 en contra. Van prendre part en el prebiscit 960 dones i 645 homes. Cal consignar que en el cens electoral de Canet de Mar existeix un vint per cent més de dones que d'homes.

I va quedar confirmat el citat acord. I s'està construint la plaça-mercat. També en aquest comici van figurar per primer cop les dones presidint meses electorals. I les dues senyores a les quals va correspondre aquesta missió a Canet de Mar foren les mestres nacionals Na Emília Domènech i Na Concepció Gibert.

He parlat amb les dues, quan acabaven una de les seves classes. I les dues s'han manifestat amb una cordialitat, una simpatia i un optimisme encantadors, insuperables. I això és la major executòria de les persones que es dediquen a l'ensenyament.

Na Emília Domènech porta cinquanta anys al Magisteri i vint-i-cinc de mestra a Canet de Mar, i ara és directora de les Escoles Graduades d'aquesta vila.

Baixeta, jovial, eixerida, àgil i forta, no se li noten els seus seixanta-sis anys. A les preguntes que li faig contesta amb fermesa i satisfacció:

- Jo no he volgut jubilar-me ni penso per ara jubilar-me. Estic molt bé amb les meves nenes i amb les professores que col·laboren amb mi. La jubilació seria la meua mort moral i qui sap si la meua mort física. L'Escola em dona alè i em dona vida. I sobretot, l'ensenyament fa conservar la joventut...

Eloqüents, boniques paraules, que demostren l'amor, l'afecte i la identificació amb el seu ministeri, d'una mestra que celebrarà les noces d'or amb l'ensenyament!

Li pregunto després:

- Quina impressió li va causar el fet d'haver assolit els mateixos drets electorals que els homes?

- Una impressió emocionant - em va respondre. I una gran alegria, en veure que es feia justícia a la dona al nostre país; ja que és indubtable que la majoria farà un ús adequat i eficaç dels drets que se li han atorgat.

- No creu vostè que la dona es deixi coaccionar?

- No, generalment, no. El que passarà és que actuarà amb decisió i farà que els homes lluitin amb més empena en la brega política.

Na Concepció Gibert fa vint-i-cinc anys que és mestra i exerceix des de fa més de cinc anys a Canet de Mar.

Té quaranta-dos anys d'edat i és afable i comunicativa.

- No seran les dones influenciades pels homes en les eleccions? - li dic.

- No és fàcil - em replica. En l'emissió del seu vot homes i dones aniran paral·lelament...

Heus aquí, doncs, l'esdeveniment d'haver fet ús, les dones de Canet de Mar, del dret electoral per primera vegada a Catalunya.

José Gaya Picon
Canet de Mar, 1933

Francesc Verdura i Campeny